

Asia: VN/8871/2019

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta ja maakuntien perustamista koskevaksi lainsäädännöksi

Taustatiedot

Onko vastaaja

sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä tai yhteistoiminta-alue

Vastaajatahon virallinen nimi

Uudenmaan ja Etelä-Hämeen erityishuoltopiiri, Eteva kuntayhtymä

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi ja mahdolliset yhteystiedot

Marika Metsähonkala, 0403047001

Kalle Eklund Hallintopäällikkö, 0403047011

Viranomaisille: Lausuntovastauksen käsitelleen toimielimen nimi ja käsittelypäivämäärä

24.9.2020 Yhtymähallitus

Kysymyksiä uudistuksen tavoitteista

1. Voidaanko esityksellä kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta? Jos ei, niin miten ehdotusta tulisi siltä osin muuttaa?

Ei voida parantaa palveluiden yhdenvertaista saatavuutta erityisryhmien osalta. Uudistukseen liittyy vakavia riskejä erityistä tukea tarvitsevien osalta. Esityksessä ja Uudenmaan erillISRatkaisussa tulisi huomioida sosiaalihuollon ylimaakunnalliset järjestämismvastuulliset toimijat Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin tavoin. Näitä ovat esimerkiksi valtakunnallisia erikoisosaamiseen perustuvia järjestämismvastuullisia palveluita tuottavat erityishuoltopiirit (Eteva, Kårkulla ja Vaalijala).

2. Voidaanko esityksellä kehittää pelastustoimen palvelujen saatavuutta, yhdenmukaisuutta ja vaikuttavuutta valtakunnallisesti, alueellisesti ja paikallisesti? Varmistaako esitys pelastustoimen

pelastustoiminnan ja sosiaali- ja terveystoimen ensihoitopalvelujen synergiahyödyt? Jos ei, miten ehdotusta tulisi kehittää?

-

3. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Esityksessä on demokratian toteutumiselle riittävät elementit. Toisaalta esityksen vahva ministeriön talousohjaus (muun muassa: rahoitus, investoinnit) kaventaa tosiallista maakunnallista demokraattista toimintaa, koska toimenpiteille ja investoinneille pitää hakea aina vahvistu 3:lta ministeriöltä. Erityisryhmien demokratia jää esityksessä maakunnallisten vammaisneuvostojen varaan. Lakipaketti jättää avoimeksi erityisryhmien edunvalvonnan. Tämä ilmenee muun muassa erityishuoltopiirien lakkauttamisen ja pirstoutumisen kohdalla.

Kysymyksiä sote-maakuntalaista

4. Muodostaako sote-maakuntalaki tarkoituksenmukaisen yleislain tulevien sote-maakuntien hallinnon ja talouden järjestämiselle?

ei

5. Sote-maakuntalain 6 §:ssä säädetään maakunnan mahdollisuudesta alueellaan ottaa hoitaakseen sen lakisääteisiä tehtäviä tukevia tehtäviä sekä harjoittaa vähäriskistä liiketoimintaa, joka tukee sen lakisääteisten tehtävien toteuttamista. Tukeeko ehdotettu sääntely maakunnan itsehallinnon toteuttamista?

ei pääosin

6. Sote-maakuntalain 5 luvussa säädetään sote-maakunnan asukkaiden osallistumisoikeuksista. Ovatko osallistumisoikeudet turvattu esityksessä riittävällä tavalla?

kyllä pääosin

7. Sote-maakuntalain 8 luvussa säädetään sote-maakuntien yhteistoiminnasta. Onko siitä esitetty säädettäväksi sote-maakuntien toiminnan ja yhteistyön näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

ei pääosin

8. Sote-maakunnan talouden ohjaus perustuu erityisesti sote-maakuntalakiin ja sote-maakuntien rahoituslakiin. Ohjaavatko sote-maakuntien rahoitusmalli ja sote-maakuntalain mukainen taloudenohjausmekanismi sote-maakuntien taloudenhoitoa tarkoituksenmukaisella tavalla?

ei pääosin

9. Sote-maakuntalain 3 luvussa säädetään muun ohella sote-maakunnan lainanottovaltuudesta sekä investointien ohjauksesta koko julkisen talouden tasapainon huomioon ottavalla tavalla. Sote-maakunnille siirtyvien toimitilojen hallinnoinnista ei esitetä erikseen säädettäväksi. Turvaako ehdotettu investointien rahoitus- ja ohjausmalli tarpeellisten investointien toteuttamisen tarkoituksenmukaisella tavalla? Vastauksessa voi ottaa kantaa toimitilojen hallinnoinnin järjestämiseen paikallisella, alueellisella tai valtakunnallisella tasolla.

ei pääosin

10. Maakuntalain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

§ 33 Kansalliskielilautakunta ja saamen kielen lautakunta tehtävissä tulisi huomioida myös viittomakielilaki 2015 § 3 mukainen viranomaisen edistämisvelvoite.

§ 34 viestintä pykälässä tulisi huomioida selkokieli viittomakielilain 2015 mukaisesti ”Viranomaisen edistämisvelvoite”.

11. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntalaista.

Lain tavoite ja tarkoitus ovat kannatettavia, erityishuollon näkökulmasta, mutta § 1 pykälä (Sote-maakuntalain tarkoituksena olisi pykälän 1 momentin mukaan luoda edellytykset toteuttaa perustuslain 121§:n 4 momentissa tarkoitettu itsehallinto kuntia suuremmalla hallintoalueella.) tosiasiallisesti lakkauttaa kuntia suuremmat järjestysvastuulliset sosiaalihuollon viranomaiset (Eteva kuntayhtymä, joka toimii Uudenmaan ja Etelä-Hämeen erityishuoltoapiirinä).

§ 7 järjestämistä osalta tulisi määritellä asetuksella tai rakennelaissa ne tehtävät joita olisi hyvä siirtää toiselle maakunnalle. Esimerkiksi erityishuollon osaamisen, tarvittavan henkilöresurssin sekä asiakasvolyymin osalta Uudenmaan erillisratkaisu ei takaa kaikille yhdenvertaista palvelua. Pirstominen vaarantaa olemassa olevat asiakas- ja potilasketjut integraatioineen.

§ 16 esitetty investointien ohjausmekanismi ei saa vaarantaa erityisryhmien asumista. Investointitaso tulisi säätää erikseen maakuntayhtymän ja maakunnan sekä vastuuministeriöiden kanssa. Ei voi olla niin, että ihmisten kotina toimiva pienkiinteistö on riippuvainen valtionvarainministeriön maakunnallisesta vuosipäätöksestä.

§ 54 mukaan Sote-maakunta voi hoitaa tehtävää yhden tai useamman Sote-maakunnan puolesta siten, että Sote-maakunnilla on yhteinen toimielin, joka vastaa tehtävän hoitamisesta. Tehtävää hoitavaa Sote-maakuntaa kutsutaan vastuu-sote-maakunnaksi. Tämän mekanismin käytöstä voisi säätää jo nyt esimerkiksi tahdosta riippumattoman erityishuollon osalta rakennelaissa. Uudenmaan osalta on suuria eroja eri Sote-alueiden kesken.

§ 58 sote- maakuntayhtymän 3 ja 4 momentti ”Sote-maakuntayhtymän tehtävinä voi olla vain jäsen-sote-maakuntien toimialaan kuuluvien tehtävien tukipalvelujen tuottamiseen liittyviä tehtäviä.” tulee poistaa. Ylimaakunnallisilla järjestämistä vastuullisilla sosiaalihuollon toimijoilla tulee olla toimintamahdollisuus.

(Pykälän 3 momentissa olisi sote-maakuntayhtymän tehtävää koskeva rajoitussäännös. Sote-maakuntayhtymän tehtävinä voisi olla vain jäsen-sote-maakuntien toimialaan kuuluvien tehtävien tukipalvelujen tuottamiseen liittyviä tehtäviä. Tukipalveluiksi katsottaisiin tässä yhteydessä kaikki sosiaali- ja terveydenhuollon tai pelastustoimen toimintaa tukevat tehtävät kuten esimerkiksi keskitetty ruokahuolto, siivous, laitehuolto, toimisto- ja hallintopalvelut, palkanlaskenta-, talous- ja henkilöstöhallinnon palvelut, ICT-palvelut tai kiinteistötoimi, tekniset palvelut sekä laboratoriot ja kuvantamispalvelut.

Pykälän 4 momentin mukaan sote-maakuntayhtymälle ei voitaisi siirtää lain 7 §:ssä tarkoitettua järjestämistä vastuuta. Säännöksen tarkoituksena on erityisesti välttää tilanne, jossa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiseen liittyviä tehtäviä annettaisiin sote-maakunnasta erilliseen oikeushenkilöön muutoin kuin niissä tilanteissa, joissa järjestämisen kokoamisesta on erikseen säädetty.)

Järjestämistä vastuullisilla sosiaalihuollon toimijoilla tulee olla toimintamahdollisuus.

Kysymyksiä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista

12. Muodostaako sote-järjestämislaki tarkoituksenmukaisen yleislain julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiselle?

ei pääosin

13. Turvaavatko sote-järjestämislain säännökset sosiaali- ja terveyspalvelujen yhdenvertaisen saatavuuden?

ei pääosin

14. Varmistaako laissa esitetty tehtävien määrittely kunnan ja maakunnan osalta väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toteutumisen? ”

ei pääosin

15. Turvaako 8 §:n sääntely sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä vastuun toteutumisen riittävällä ja tarkoituksenmukaisella tavalla?

ei

16. Onko 12 §:n sääntely ostopalvelujen hankkimisesta ja 12 a §:n sääntely vuokratyövoiman käytöstä tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

ei pääosin

17. Ovatko 13 §:n mukaiset yksityistä palveluntuottajaa koskevat vaatimukset perusteltuja

kyllä pääosin

18. Onko 16 §:n sääntely yksityisen palveluntuottajan alihankinnasta tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

kyllä pääosin

19. Onko sote-maakuntien yhteistyöaluetta ja yhteistyösopimusta koskeva 33–36 §:n sääntely kokonaisuudessaan tarkoituksenmukainen?

kyllä pääosin

20. Turvaako 37 §:n sääntely kaksikielisten sote-maakuntien yhteistyöstä osaltaan ruotsinkielisten palveluiden saatavuuden?

kyllä pääosin

21. Onko 49 §:n sääntely valmiuskeskuksesta tarkoituksenmukainen ja perusteltu?

ei kantaa

22. Minkä sote-maakunnan tehtäväksi tulisi säätää ruotsinkielisten palvelujen kehittämisen tukeminen (31 §) koko maassa?

-

23. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

§ 1 Lain tarkoitus ja soveltamisala, tulisi laajentaa koskemaan ylismaakunnallisia sosiaalihuollon järjestämistä vastuullisia toimijoita (erityishuoltopiirit)

§ 5 palvelujen kieli, tulisi lisätä ”Tulkkauksen järjestämisessä viittomakieltä käyttävälle noudatetaan vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelusta annettua lakia (133/2010), jos viittomakieltä käyttävä ei saa riittävää ja hänelle sopivaa tulkkausta muun lain nojalla.”

§ 34 sote-maakuntien yhteistyösopimus, tulisi 15 momentissa huomioida vaativan tason sosiaalihuolto erikoisterveydenhuollon kohtien tapaan.

§ 9 Palvelujen kokoaminen suurempiin kokonaisuuksiin, antaa mahdollisuuden koota suurempia kokonaisuuksia yhden tai useamman sote-maakunnan järjestettäväksi. Erityishuollon osalta tämä on välttämätöntä juurikin pykälässä esitetyn palvelujen saatavuuden, laadun tai asiakkaiden oikeuksien varmistamiseksi sekä tehtävän vaativuuden, harvinaisuuden tai niistä johtuvien suurten kustannusten perusteella.

24. Muut vapaamuotoiset huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista.

-

Kysymyksiä pelastustoimen järjestämislaista

25. Lain 8 §:ssä ehdotetaan säädettävän pelastustoimen järjestämisen valtakunnallisista tavoitteista. Säännöksessä luetellaan asiat, jotka valtakunnallisissa strategisissa tavoitteissa on määriteltävä. Luettelo ei ole tyhjentävä. Ovatko säännöksessä luetellut kohdat tarkoituksenmukaisia?

ei kantaa

26. Mikä pitäisi lisätä/mikä pitäisi poistaa?

-

27. Lain 13 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan seuranta- ja arviointivelvollisuudesta. Lisäksi lain 16 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan pelastustoimen omavalvonnasta. Onko sote-maakunnille ehdotettu seuranta-, arviointi- ja omavalvontakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

ei kantaa

28. Pelastustoimen järjestämislain 5 pykälässä säädetään tehtävien kokoaminen suurempiin kokonaisuuksiin, jos se on välttämätöntä palvelujen saatavuuden, yhdenmukaisuuden tai laadun turvaamiseksi taikka tehtävien vaativuuden tai niistä johtuvien suurten kustannusten perusteella. Ovatko säännöksessä esitetyt koottavat tehtävät perusteltuja?

ei kantaa

29. Mitä kansainvälisessä pelastustoiminnassa hyödynnettäviä erityisresursseja (kalusto, muodostelmat) olisi tarkoituksenmukaista koota jonkun maakunnan/maakuntien hoidettavaksi?

-

30. Mitä kansainvälisen avunannon ja vastaanottamisen edellyttämiä toimintoja (hälyttäminen, varustaminen jne.) olisi tarkoituksenmukaista koota johonkin maakuntaan/maakuntiin ja jos kyllä, mihin maakuntaan/maakuntiin?

-

31. Pelastustoimen järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

32. Muut vapaamuotoiset huomiot pelastustoimen järjestämislaista.

-

Kysymyksiä voimaanpanolaista

33. Sote-maakuntien aluejaon pohjana on kuntaperusteinen maakuntajako, josta säädetään voimaanpanolain 5 §:ssä. Onko ehdotettu aluejako tarkoituksenmukainen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen näkökulmasta?

ei pääosin

34. Sote-maakuntarakennelain 3 §:n mukaan maakuntajako toimii nykyiseen tapaan myös muiden valtion aluejakojen perustana. Lisäksi maakuntajako toimii maakuntien liittojen toimialuejaon pohjana. Onko ehdotettu 5 §:n mukainen aluejako tarkoituksenmukainen muun aluehallinnon näkökulmasta?

ei pääosin

35. Lakiehdotuksessa Etelä-Savon ja Pohjois-Savon maakuntia ehdotetaan muutettavaksi siten, että Enonkoski, Rantasalmi, Savonlinna ja Sulkava siirtyisivät Etelä-Savosta Pohjois-Savoon. Muutos vaikuttaa

sekä sote-maakuntaan että valtion aluejakojen pohjana olevaan maakuntajakoon. Mihin maakuntaan näiden kuntien tulisi kuulua ja mitä vaikutuksia vaihtoehtoilla olisi lausunnonantajan toimintaa:

-

36. Lakiehdotuksessa Uudenmaan maakunnan alueella sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä vastaisi neljä sote-maakuntaa (Itä-Uusimaan sote-maakunta, Keski-Uusimaan sote-maakunta, Länsi-Uusimaan sote-maakunta, Vantaa-Keravan sote-maakunta) sekä Helsingin kaupunki, joka ei kuuluisi mihinkään sote-maakuntaan. Muiden aluejakojen osalta Uudenmaan nykyinen maakunta olisi yksi kokonaisuus. Onko ehdotettu sääntely aluejakojen näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

ei

37. Turvaako väliaikaisten toimielinten kokoonpano ja laissa säädetyt tehtävät uudistuksen toimeenpanon (7 - 8 §)?

ei kantaa

38. Voimaanpanolain 4 luvun mukaan sairaanhoitopiirien ja erityishuoltopiirien kuntayhtymät, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtäviin liittyvä kuntien ja eräiden kuntayhtymien irtain omaisuus, lomapalkkavelka ja sopimukset siirtyvät sote-maakunnille. Kuntien toimitilat ja kiinteistöt jäävät kuntien omistukseen. Onko omaisuusjärjestelyjä koskeva ratkaisu hyväksyttävä?

kyllä pääosin

39. Voimaanpanolain 4 luvussa säädetään kuntien oikeudesta saada valtiolta korvaus uudistukseen liittyvien omaisuusjärjestelyjen aiheuttamista välittömistä kustannuksista sekä korvausmenettelyistä. Korvaus kohdistuisi ensisijaisesti kunnille ja kuntayhtymille jääviin omaisuuseriin, esimerkiksi siirtymäajan jälkeen käytöstä poistuvien toimitilojen kustannuksiin. Onko kompensatiosääntely hyväksyttävä?

ei kantaa

40. Voimaanpanolain 17 §:n mukaan kunnallisia sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen palveluja tuottavissa organisaatioissa työskentelevä henkilöstö siirtyisi maakuntien palvelukseen liikkeenluovutuksen periaatteiden mukaisesti. Lisäksi henkilöstö, joka muualla kunnan hallinnossa tai tukipalveluissa tekee pääasiallisesti sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä, siirtyisi maakuntien palvelukseen. Onko henkilöstön siirtymisestä esitetty säädettäväksi henkilöstön aseman näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

ei pääosin

41. Onko 28 §:n mukainen ulkoistamissopimusten mitättömyyttä koskeva sääntely perusteltu ja turvaako se osapuolten aseman riittävästi?

ei kantaa

42. Turvaako Kärkullan toiminnan jakamista koskevat ehdotukset sen toiminnan jatkuvuuden sote-maakuntien toimintana?

Lain ehdotukset eivät turvaa Kärkullan toiminnan jatkuvuutta osana sote-maakuntien toimintaa. Ylimaakunnallisten erityishuoltopiirien toiminta ja palvelut levittyvät useiden maakuntien alueelle. Erityisosaamista vaativien palveluiden ja ruotiskielisten palveluiden tuottaminen vaatii riittävän

asiakasvolyymin sekä yhtenäisen asiakkaan huomioivan palvelurakenteen. Pirstomalla palvelut pieniksi niiden tuottaminen muuttuu kustannustehottomaksi.

43. Uudistus tulisi ehdotuksen mukaan voimaan vuoden 2023 alusta. Onko uudistus toteutettavissa uudistuksessa ehdotetussa aikataulussa?

ei pääosin

44. Voimaanpanolain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

§ 54 Kärkulla pykälää tulisi laajentaa käsittämään kaikkia ylimaakunnallisia erityishuoltopiirejä tai erottaa näille oma pykälä (§ 55). Kummassakin tapauksessa toimintojen pirstominen on asiakkaiden edun, kustannustehokkuuden sekä integraatiotavoitteiden vastainen.

45. Muut vapaamuotoiset huomiot voimaanpanolaista.

§ 6 Uudenmaan sote-maakunnat ovat väestörakenteeltaan, maantieteeltään ja olemassa olevalla palveluverkollaan hyvin erilaisia. Uudellamaalla on integroitu suuria terveydenhuollon, sosiaalitoimen, pelastuslaitoksen ja valtionviranomaisten kokonaisuuksia loogisiksi kokonaisuuksiksi. Nyt esitetty jako asettaa erityistä tukea tarvitsevat ihmiset eriarvoiseen asemaan. Itä-uudellamaalla ei ole volyyymiä ja kantokykyä järjestää erityistä tukea tarvitsevien/kehitysvammaisten erityishuoltoa, lakien edellyttämällä tavalla.

§ 11 erityishuoltopiirejä veloitetaan osallistumaan sote-maakuntavalmisteluun. Etevan tapauksessa tämä tarkoittaa 4 Uudenmaan aluetta, Kanta- ja Päijät-Hämeen maakuntia. Pykälä kuvaa, ettei valmistelussa ole huomioitu vaativan sosiaalihuollon rakenteita samalla tavalla kuin terveydenhuollon vastaavia rakenteita.

§ 12 veloitetaan esittämään sote-maakunnille siirtyvän henkilöstön tiedot. Tämä on mahdotonta keskitettyjen resurssien ja valtakunnallisten toimintojen osalta. Millä tavoin jaetaan keskikokoisen kaupungin keskushallinto 6:lle toimijalle, samoin keskitetyt lääkäri ja muu asiantuntijapalvelut.

§ 18 mainitaan HUS henkilöstön siirtyminen maakuntaan ns. ”vanhoina työntekijöinä”. Tämä tulisi huomioida myös Etevan osalta, joka toimii ylimaakunnallisena toimijana

§ 64 kohdalla listasta puuttuu kaikki sosiaalihuollon erityislait jotka toimivat järjestämistä vastuulla kunnista erotettuina ja ylimaakunnallisina.

Kysymyksiä maakuntien rahoituslaista

46. Valtio rahoittaa pääosin perustettavien sote-maakuntien toiminnan, eli vastuu sosiaali- ja terveystalouden ja pelastustoimen rahoittamisesta osoitetaan valtiolle. Onko ratkaisu uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

ei pääosin

47. Valtion rahoituksen taso kullekin varainhoitovuodelle perustuu lähtökohtaisesti sote-maakuntien edellisen vuoden laskennallisiin kustannuksiin. Valtion rahoituksen tasoa korotetaan vuosittain arvioidun palvelutarpeen muutoksen (7§), kustannustason (hintojen) (8 §), tehtävämuutosten (9 §) sekä toteutuneiden kustannusten perusteella (10 §). Palvelutarpeen muutoksen osalta esitykseen sisältyy valtion rahoituksen kasvua osittain hillitsevä tekijä siten, että arvioidusta tarpeen muutoksesta huomioidaan 80 %:n osuus kolmannelta vuodelta lähtien (36 §). Lisäksi sote-maakunnalla on oikeus lisärahoitukseen, edellyttäen, että lain 11 §:ssä tarkoitettut edellytykset täyttyvät. Onko sote-maakunnilla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä?

ei

48. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen *sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien* rahoituksen määräytymistekijät (luku 3) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

ei pääosin

49. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen *pelastustoimen tehtävien* rahoituksen määräytymistekijät (luku 4) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

ei kantaa

a) Onko maakuntien rahoitukselle vuosille 2023–2029 esitetty siirtymäaika riittävä?

ei kantaa

b) Onko toistaiseksi pysyvä enimmäismuutostasaus kannatettava?

ei kantaa

51. Valtion rahoitus maksetaan sote-maakunnalle kuukausittain viimeistään kuukauden ensimmäisenä päivänä. Varainhoitovuoden tammikuussa ja kesäkuussa maksetaan molempina 2/12 koko vuoden rahoituksesta ja muina kuukausina jäljelle jäävä rahoitus yhtä suurina erinä (25 §). Sen lisäksi vuoden 2023 rahoituksen tammikuun maksuerästä puolet maksetaan sote-maakunnalle vuoden 2022 joulukuun 1 päivänä (37 §). Onko rahoituksen maksatuksen aikataulu maksuvalmiuden ja kassan hallinnan kannalta tarkoituksenmukainen?

ei kantaa

52. Maakuntien rahoituslain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

53. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntien rahoituslaista.

-

Kuntien rahoitusta koskeva lainsäädäntö

54. Ovatko valtionosuusjärjestelmään esitetyt, sote-uudistuksesta aiheutuvien merkittävien kuntakohtaisten muutosten lieventämiseksi esitetyt tasausjärjestelyt hyväksyttäviä ja riittäviä (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 29 ja 30 §)?

ei kantaa

55. Ovatko valtiosuus-kriteerit sekä niiden painotukset yleisesti ottaen perusteltuja (laki kunnan peruspalvelujen valtiosuudesta, luku 2 sekä luonnos valtioneuvoston asetukseksi kunnan peruspalvelujen valtiosuudesta)?

ei kantaa

56. Kuntien rahoitusta koskevan lainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

57. Muut vapaamuotoiset huomiot kuntien rahoitusta koskevasta lainsäädännöstä.

-

Verolainsäädäntö

58. Pidätkö maakuntien rahoituksen keräämiseksi esitettyjä verojärjestelmän muutoksia hyväksyttävänä?

ei kantaa

59. Verolainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

60. Vapaamuotoiset huomiot verolainsäädännöstä.

-

Maakuntien ja kuntien henkilöstöä koskeva lainsäädäntö

61. Kunnallista henkilöstöä koskevan lainsäädännön soveltamisalaa ehdotetaan muutettavaksi koskemaan myös maakuntien henkilöstöä. Maakuntien työnantajaedunvalvontaa hoitaisi uudella lailla säädettävä Kunta- ja maakuntatyönantajat KT. Onko henkilöstön asemasta ja työnantajaedunvalvonnasta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

kyllä pääosin

62. Onko eläkkeiden rahoittamisesta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

kyllä pääosin

63. Vapaamuotoiset huomiot henkilöstön asemasta ja/tai työnantajaedunvalvonnasta sekä eläkkeistä.

-

Uusimaa-laki

64. Turvaako Uudenmaan erillislaki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen alueella yhdenvertaisesti muuhun maahan verrattuna?

ei

65. Turvaavatko HUSin lakisääteisiä tehtäviä koskevat säännökset erikoissairaanhoidon järjestämisen sekä yliopistollisen sairaalan tutkimus-, kehittämis- ja opetustehtävät (5 §)?

kyllä

66. Onko terveydenhuollon järjestämisvastuun jakautumisesta Uudellamaalla esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti (Uudenmaan sote-maakuntien ja Helsingin kaupungin ensisijainen järjestämisvastuu, HUSin lakisääteiset tehtävät ja HUS-järjestämissopimus; 4, 5 ja 10 §)?

kyllä pääosin

67. Ovatko Helsingin kaupungin talouden eriyttämistä koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia ja riittäviä turvaamaan toiminnan vertailtavuuden muuhun maahan nähden (5 luku)?

ei kantaa

68. Uusimaa-lain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

§ 1 laki ei huomioi sosiaalihuollon tarpeita ja olemassa olevia ylimaakunnallisia järjestämisvastuullisia rakenteita lainkaan

§ 2 tulisi lisätä HUS vastaavat momentit Erityishuoltopiirin osalta

§ 4 Laki lähtee siitä että ”Erikoissairaanhoidon palvelujen järjestämiseksi Uudenmaan sote-maakunnilla ja Helsingin kaupungilla on velvollisuus kuulua HUS-maakuntayhtymään.”. Vastaavasti sosiaalihuollon rakenteiden osalta tulisi huomioida järjestämisvastuulliset toimijat (kuten Erityishuoltopiiri).

69. Vapaamuotoiset huomiot Uudenmaan erillislaista?

§ 5 lähtee siitä, että siinä turvataan HUS toiminnan ja jatkuvuuden edellytykset. Perusteina on muun muassa ”usean alan erityisosaamista tai kallista laitteistoa taikka muita merkittäviä investointeja edellyttävistä erikoissairaanhoidon palveluista,” ja että ”erikoissairaanhoidon palveluista, joita kohtien 1-5 palvelujen järjestäminen edellyttää, jotta turvataan HUS-maakuntayhtymän erikoissairaanhoidon palvelujen riittävä määrällinen ja sisällöllinen kokonaisuus osaamisen, potilasturvallisuuden, palvelujen laadun sekä kustannusvaikuttavuuden varmistamiseksi”. Sama logiikka ja tarve pätee vaativan tason sosiaalihuollon palveluissa ja siksi Uudenmaan osalta tulisi erityishuoltopiiristä tai ainakin sen vaativan tason lakisääteisistä tehtävistä säätää vastaavasti.

4 Luku käsittelee HUS-maakuntayhtymää. Samassa tulisi tai omassa luvussa tulisi käsitellä sosiaalihuollon järjestämismvastuullisia laajoja ja erityistä osaamista vaativia kokonaisuuksia.

Yleishallintoa koskevat lait

70. Yleishallintoa koskevien lakien pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

71. Vapaamuotoiset huomiot yleishallintoa koskevasta lainsäädännöstä.

-

Kysymyksiä sote-maakuntarakennelaista

72. Sote-maakuntarakennelaissa säädetään maakuntajaosta, joka toimii myös sote-maakuntien alueiden pohjana. Lisäksi laissa säädetään sote-maakuntien muuttamisesta, joka johtaa myös vastaavalla alueella maakuntajaon muutokseen. Onko esitetty sote-maakuntien ja niiden pohjana olevan maakuntajaon suhde sekä jaon muutosprosessi kriteereineen selkeä ja tarkoituksenmukainen ottaen huomioon maakuntajaon merkityksen muille aluejaoille?

ei pääosin

73. Pidättekö esitettyjä edellytyksiä sote-maakuntien muuttamiseksi tarkoituksenmukaisena sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen näkökulmasta? (erityisesti sote-maakuntarakennelain 2, 5 ja 10 §:t)

kyllä pääosin

74. Sote-maakuntarakennelain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

75. Muut vapaamuotoiset huomiot sote-maakuntarakennelaista.

-

Maakuntien ohjaus

76. Valtion ohjausta sekä sosiaali- ja terveydenhuollon että pelastustoimen järjestämisessä vahvistettaisiin. Onko tämä uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltua?

ei pääosin

77. Ministeriöt ja maakunta kävisivät vuotuiset neuvottelut, joissa tarkasteltaisiin maakunnan toimintaa ja taloutta toteumatietojen ja ennusteiden näkökulmasta. Lisäksi erilliset ohjausneuvottelut käytäisiin vuosittain yhteistyöaluekohtaisesti. Onko neuvottelujen tavoite ja käsiteltävä asiakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

ei pääosin

78. Maakuntien ja valtioneuvoston välille suunnitellaan ministeriöiden ja järjestämisvastuussa olevien tahojen vuorovaikutukseen perustuvaa aktiivista ohjausta, joka perustuisi avoimeen näkemysten ja tietojen vaihtoon sekä järjestäjien toiminnan ja talouden jatkuvaluonteiseen arviointiin. Onko ohjausmalli uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltu?

ei pääosin

Uudistuksen vaikutukset

79. Vaikutusten arvioinnissa on kuvattu ehdotuksen keskeiset vaikutukset. Miltä osin vaikutusten arviointia olisi korjattava, tarkennettava tai täydennettävä?

Vaikutusten arvioinnissa ja Uudenmaan erilliskäytössä molemmissa toistuu sama puute, joka vääjäämättä näkyy koko uudistuksen lakiluonnoksissa. Ne sivuuttavat täysin vaativan tason sosiaalihuollon, tämän kentän lainsäädännön ja erikoisosaamisen uudistuksessa. Tämä erikoisosaaminen, palveluketjut ja integraatio vaativat tietyn asiakasvolyymien ja palveluverkon. Toimialan erikoisuus on palveluiden ja asiakkaiden avun tarpeen moninaisuus. Tämä on saavutettu esimerkiksi erityishuollossa maakuntatason tai maakuntaa suuremmilla hartioilla. Nyt tätä kokonaisuutta ei tunnisteta edes osana arviointiraportin vammaispalveluiden osaa, saati sitten Uudenmaan erilliskäytössä. Kuvaavaa on, että kuntien muita ostopalveluita käsitellään selvityksessä sekä lakiluonnoksissa huolellisemmin.

Erytyspalveluita on käsitelty sairaanhoitopiirien rinnalla lähinnä taloudellisten tasepohjaisten tunnuslukujen perusteella tai yli/-alijäämänä. Se mikä tunnustetaan erikoisterveydenhuollon osalta välttämättömäksi, unohtuu logiikassa, selvityksessä ja perusteissa sosiaalipalveluiden ja varsinkin vaativan tason osalta.

80. Onko uudistuksen muutoskustannukset tunnistettu ja arvioitu asianmukaisesti?

ei pääosin

81. Uudistuksesta aiheutuvia ICT:n ja tiedonhallinnan muutoskustannuksia on arvioitu hallituksen esityksen vaikutusarvioinneissa edellisen vaalikauden maakunta- ja sote-valmistelussa tunnistettujen kustannusarvioiden perusteella. Millaisia tarkennuksia ja täydennyksiä nyt esitettyihin arvioihin tulisi tehdä?

-

82. Näkemysenne muista mahdollisista ICT- ja digiasioihin liittyvistä vaikutuksista ehdotetussa palvelurakenteessa?

-

a) vuosina 2021-2022?

-

b) vuosina 2023-2024?

-

c) vuodesta 2025 alkaen?

-

a) vuosina 2021-2022?

-

b) vuosina 2023-2024?

-

c) vuodesta 2025 alkaen?

-

85. a) Tulisiko arvionne mukaan sote-maakunnille siirtyviä hankintasopimuksia mitätöitymään järjestämisvastuuta ja ostopalveluja koskevan sääntelyn nojalla?

ei

b) jos kyllä, mikä olisi mitätöityvien sopimusten euromääräinen arvo?

-

c) liittyisikö arvionne mukaan mitätöityviin sopimuksiin yksityisille palveluntuottajille hyödyttömiksi jääviä investointeja, mitä nämä välittömät hyödyttömäksi jäävät investoinnit olisivat ja kuinka suurista menetyksistä olisi kyse?

-

Uudistuksen toimeenpanon tuki

86. Mihin aiheisiin liittyvää valtakunnallista tukea katsotte tarvitsevanne sote- ja maakuntauudistuksen alueelliseen toteutukseen?

-

muuta, mitä?

-

Muut kysymykset

87. Mahdolliset ehdotukset käsitteen "sote-maakunta" korvaamiseksi jollain muulla käsitteellä.

-

88. Ehdotus sote-maakuntanne nimeksi.

-

89. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Nyt saatu lakipaketti on Eteva kuntayhtymän ja sen asiakkaiden perusoikeuksien (Perustuslain 6 §) ja yhdenvertaisuuden (Yhdenvertaisuuslaki 2014/1325 8 § ja 15 §) turvaamisen kannalta ongelmallinen. Lakiluonnos lähtee siitä, että erityishuoltopiirit siirtyvät varoineen ja velkoineen sekä sitoumuksineen Sote-maakuntiin 1.1.2023, juuri mitään muuta ei asiasta säädetä. Riskinä on, että erityishuollon julkinen palvelutoiminta jää huomioimatta tässä kokonaisuudessa.

Eteva on Suomen suurin erityishuoltopiiri ja valtakunnallinen kehitysvamma-alan julkisten palveluiden tuottaja. Toimimme Uudenmaan alueella, kotipaikkana on Mäntsälä ja väestöpohja on 1,4 miljoonaa. Lisäksi palvelutoimintaamme on Kanta-Hämeen ja Päijät-Hämeen maakunnissa. Työllistämme vakituisesti 1300 henkilöä ja vuosittain palvelussuhteita on 1900. Palveluidemme euromääräinen arvo on tänä vuonna lähes 80M€. Etevan ulkopuolelle palvelujen myynti oli 11 M€. Etevan ylimaakunnallinen palvelutoiminta merkitsee tällä hetkellä satoja työpaikkoja Uudenmaan alueen ulkopuolella. Elinkeinopoliittinen vaikutus on huomioitava vaikutusarviossa. Palvelujen pirstoutuminen maakuntiin vaarantaisi kehitysvammaisten asiakkaiden saumattoman palveluketjun, integraation ja palvelujen erityisosaamisen. Erityisten sosiaali- ja terveystalvelujen julkinen tuottaminen edellyttää pääsääntöisesti maakuntien välistä yhteistyötä samalla tavalla kuin erikoissairaanhoido.

Lakiesityksissä on jätetty huomioimatta, että terveydenhuollon lisäksi Suomessa on useita julkisia sosiaali- ja terveystalvelun tuottajia, yliopistollisten keskussairaaloitten lisäksi, jotka toimivat ylimaakunnallisesti. Näitä ovat muun muassa itsenäiset erityishuoltopiirit jotka ulottuvat Valtioneuvoston asetuksella jopa erikoissairaanhoidon vastuualueetta (ERVA) ja maakunnan suunniteltua yhteistoiminta-alueetta aluetta (YTA) suuremmiksi. Suurimpina Eteva kuntayhtymä, Kårkulla samkommun ja Vaalijalan kuntayhtymä. Historiasta löytyy syy miksi erityishuollon erityisosaaminen on haluttu vahventaa ja keskittää kuntia palvelevaksi ja terveydenhuoltoja sekä erityisterveydenhuoltoja näin tukevaksi yksittäistä kaupunkia tai maakuntaa suuremmaksi kokonaisuudeksi.

Nyt lausuttavana oleva Sote-laki paketti keskittyy maakunnalliseen ja Uudellamaalla erillistalveluna maakuntaa pienempään alueelliseen integraation edistämiseen. Siis päinvastoin kuin nyt ja erityisesti Uudenmaan erillistalvelussa. Viime Sote-valmistelussa Etevaa käsiteltiin HUS:n tavoin ja sen rinnalla osana Uudenmaan talvelua. Aluetta isompana erityisosaamista järjestävänä/tuottavana tahona. Nyt tässä uudistuksessa näin ei ole. Eteva toimii Uudenmaan alueella, jossa Sote-maakuntia tulee esityksen mukaan olemaan neljä. Lisäksi toiminta Kanta- ja Päijät-Hämeessä jatkuu. Koska lakiluonnoksessa ei ole nostettu esille Etevan asemaa, vaan ainoastaan HUS ja Helsingin erityishuoltopiiri on vaarana se, että Eteva jää huomioimatta tässä kokonaisuudessa.

Etevan palvelujen pirstoutuminen Suomen suurimpana erityishuoltopiirinä kuuteen Sote-maakuntaan vaarantaisi kehitysvammaisten asiakkaiden saumattoman palveluketjun, integraation ja erityisosaamisen sekä todennäköisesti vaikuttaisi vaativan tason kehitysvammaisten palveluiden hintaan korottavasti. Eteva kuntayhtymällä on järjestämisvastuu ja sillä on lakisääteisiä tehtäviä. PKS-Erilliskorjauksen yhteydessä Eteva antoi lausunnon, jossa se nosti esille tämän asian. Toiminta HUS:n, Helsingin erityishuoltopiirin kaltaisena Suomen suurimpana toimijana takaa tulevaisuudessakin asiakkaiden saumattomat palveluketjut, erityisosaamisen, sekä lakisääteiset tehtävät.

Yhteistyöalueen yhteistyösopimus neljän vuoden välein ei ole riittävä pohja pitkäjänteiselle palvelujen kehittämiselle. Etevan toimiminen sairaanhoitopiireihin rinnastettavana julkisena palvelutuottajana takaa tulevaisuudessakin asiakkaiden saumattomat palveluketjut, erityisosaamisen sekä lakisääteiset tehtävät. Erityishuollon ydin tulee säilyttää julkisena palvelutoimintana kuten erikoissairaanhoito.

Sote-maakuntayhtymä on lakiluonnoksessa esitetty pysyvä yhteistyön organisaatio, mutta sen tehtävinä voi olla vain jäsen-Sote-maakuntien toimialaan kuuluvien tehtävien tukipalvelujen tuottamiseen liittyviä tehtäviä. Lain ongelma on, että maakuntayhtiöillä ei voisi olla enää järjestämisvastuullisia tehtäviä, paitsi HUS:lla, jolle säädettiin asemastaan oma laki ja ns. "toissijainen järjestämisvastuu". Lakiluonnos tulisi korjata siten, että merkittävät julkiset ylimaakunnalliset palvelutuottajat olisivat jatkossa Sote-maakuntayhtymiä.

Lisäksi lakiehdotus velvoittaa erityishuoltopiirejä osallistumaan Sote-maakuntien toiminnan ja hallinnon käynnistämisen valmisteluun. Erityishuoltopiirien on annettava Sote-maakunnalle siinä tarpeellista virka-apua. Etevan kohdalla tämä tarkoittaa vähintään neljän Uudenmaan Sote-maakunnan kanssa toimimista (Itä-Uusimaan Sote-maakunta, Keski-Uusimaan Sote-maakunta, Länsi-Uusimaan Sote-maakunta, Vantaa-Keravan Sote-maakunta) sekä Kanta- ja Päijät-Hämeen Sote-maakuntien kanssa.

Uudistuksessa on seuraavat keskeiset ongelmat Eteva kuntayhtymän näkökulmasta:

1) lait jättävät avoimeksi, miten uudistuksessa turvataan ja taataan kehitysvammaisten sekä muuta erityistä tukea tarvitsevien perusoikeuksien (Perustuslain 6 §) ja yhdenvertaisuuden (Yhdenvertaisuuslaki 2014/1325 8 § ja 15 §) toteutuminen, kun lakipaketti lakkauttaa suomen suurimmat kehitysvamma-alan toimijat ja pilkkoo niiden osaamisen sekä palveluverkoston ja kaventaa "vahvat hartiat" sekä vaarantaa palveluketjut sekä olemassa olevat integraatiot? Uudellamaalla Itä-Keski- PKS ja länsi ovat täysin eri tilanteissa riittävien voimavarojen erityishuollon osaamisen ja voimavarojen suhteen.

2) lait jättävät avoimeksi, miten uudistuksessa turvataan kehitysvamma-alan erityisosaaminen muutostilanteessa. Nykyisellään suomen suurimmat alansa toimijat HUS ja Eteva pystyvät juuri ja

juuri takaamaan resurssit vaativan tason kehitysvamma psykiatrian ja muun erityisen vaativan tason palveluille. Kehitysvamma alan lääkäreistä, ylilääkäreistä, psykologeista ja muista alan asiantuntijoista on jo nyt huutava pula. Laki muutos johtaa tilanteeseen jossa Uudellamaalla resursseista kilpailee jatkossa 5 julkista aluetoimijaa sekä näiden yksityinen ja oma palvelukoneisto.

3) lakiuudistuksessa on todettu, että substanssilait säädetään ”viime hetkellä” 2022 lopulla. Tämä on kehitysvamma-alan näkökulmasta erittäin ongelmallista. Jo nyt VALAS- uudistusta on lykätty toistuvasti ja se on viivästynyt. Nykylainsäädännössä erityishuoltopiireillä on järjestäjän tehtäviä tahdosta riippumattoman erityishuollon osalta. Herää huoli, miten uudistuksen yhteydessä varmistetaan, että lain mukaan viipymättä (7 päivää) käsiteltävät päätökset pystytään toteuttamaan siten kuin THL ja Valvira ovat järjestäjää ohjeistaneet?

90. Muut yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

-

Eklund Kalle
Eteva kuntayhtymä